

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO
REKTORIUS

ĮSAKYMAS

DĖL VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TARPDISCIPLININIŲ MOKSLINIŲ
TYRIMŲ ATITIKTIES PAGRINDINIAMS TYRIMŲ PROFESIONALUMO IR ETIKOS
PRINCIPAMS VERTINIMO KOMITETO VEIKLOS REGLAMENTO TVIRTINIMO

2025 m. kovo 20 d. Nr. 121
Kaunas

T v i r t i n u Vytauto Didžiojo universiteto Vytauto Didžiojo universiteto
tarpdisciplininių mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos
principams vertinimo komiteto veiklos reglamentą (pridedama).

Rektorius

Juozas Augutis

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Skaitmeninių išteklių ir tarpdisciplininių tyrimų institutas

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TARPDISCIPLININIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ ATITIKTIES PAGRINDINIAMS TYRIMŲ PROFESIONALUMO IR ETIKOS PRINCIPAMS VERTINIMO KOMITETO VEIKLOS REGLAMENTAS

1. Bendrosios nuostatos

1.1. Vytauto Didžiojo universiteto (toliau – VDU) Skaitmeninių išteklių ir tarpdisciplininių tyrimų instituto (toliau – SITTI) tarpdisciplininių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo komitetas (toliau – **Etikos komitetas** arba **Komitetas**), sudaromas 2025 m. kovo 7 d. Rektoriaus įsakymu Nr. 106, savo veikloje vadovaujasi VDU Senato nutarimu patvirtintomis „Mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo nuostatomis“¹ (toliau – **Nuostatos**).

1.2. Etikos komiteto veiklos reglamentas (toliau - **Reglamentas**) apibrėžia Etikos komiteto funkcijas, nustato darbo organizavimo tvarką, kreipimosi į Etikos komitetą tvarką bei su prašymais teikiamus dokumentus, užtikrinančius VDU vykdomų tarpdisciplininių mokslinių tyrimų etiką. Dėl etikos klausimų, susijusių su biomedicininiais tyrimais, tyrėjai privalo kreiptis į Lietuvos bioetikos komitetą arba Regioninį biomedicininį tyrimų komitetą².

2. Komiteto sudėtis

2.1. Etikos komiteto nariai tvirtinami Rektoriaus įsakymu 3 metų laikotarpiui. Komiteto sudėtį ir minimalų narių skaičių apibrėžia Nuostatų 19 punktas.

2.2. Pirmajame Etikos komiteto posėdyje iš Komiteto narių paprasta balsų dauguma 3 metų kadencijai išrenkama(s) Komiteto pirmininkas(-ė). Tas pats asmuo Etikos komitetui gali pirmininkauti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.

2.3. Etikos komiteto nariai(-ės) privalo būti nepriekaištingos reputacijos ir pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimą, kurio privalo laikytis 5 metus pasibaigus kadencijai. Asmens duomenų paslaptis, kuri tapo žinoma nariams ryšium su jų veikla Etikos komitete, saugoma neterminuotai.

2.4. Etikos komitetas, nagrinėdamas planuojamų mokslinių tyrimų atitiktį profesionalumui ir etikai, turi teisę pasitelkti atitinkamos mokslo krypties nepriklausomus ekspertus be balso teisės.

3. Komiteto funkcijos

¹ Vytauto Didžiojo universiteto Senato nutarimas „Dėl mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo nuostatų tvirtinimo“ (2021 m. kovo 24 d. Nr. SEN-N-17): <https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2021/04/Moksliniu-tyrimu-atitikties-pagrindiniams-tyrimu-profesionalumo-ir-etikos-principams-vertinimo-nuostatos.pdf>.

² LR Biomedicininį tyrimų etikos įstatymas (2000 m. gegužės 11 d. Nr. VIII-1679): <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.101629/asr>

3.1. Etikos komiteto tikslas – padėti VDU SITTI akademinėi bendruomenei įvertinti planuojamų vykdyti mokslinių tyrimų atitiktį profesionalumo ir etikos principams, nusakytiems Nuostatose.

3.2. Komitetas vertina nustatyta tvarka pateiktus prašymus apie planuojamų vykdyti mokslinių tyrimų atitiktį mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai dar prieš prasidedant tyrimui. Etikos komiteto atlikto vertinimo išvados protokoluojamos ir pateikiamos prašymo teikėjui(-ai). Protokole pateikiamos rekomendacijos dėl tyrimo projekto tobulinimo arba konstatuojama, kad planuojamas projektas atitinka Nuostatose nusakytus patikimumo, sąžiningumo, pagarbos ir atskaitomybės etikos principus.

3.3. Pagal Nuostatų 23 punkte išvardintus kriterijus pagrindinis(-ė) tyrėja(s) privalo pateikti Etikos komitetui prašymą įvertinti planuojamo mokslinio tyrimo atitiktį pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams, jeigu:

- 3.3.1. moksliniame tyrime tyrėjas planuoja taikyti intervencinius metodus (pvz., socialinius eksperimentus, veiklos tyrimas dalyvaujant ir kt.);
- 3.3.2. mokslinis tyrimas nukrypsta nuo informuoto asmens sutikimo principo;
- 3.3.3. tyrimo dalyviai yra nepilnamečiai ir mokslinis tyrimas vykdomas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoje, bendrojo lavinimo mokykloje, nepilnamečių globos institucijoje, asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir kt.;
- 3.3.4. mokslinis tyrimas rodo, kad tyrimo dalyviai patiria išskirtinai stiprius dirgiklius, o siekiant įvertinti galimą žalą reikia specialių žinių (pvz., susijusių su smurtu, pornografija ir kt.);
- 3.3.5. mokslinis tyrimas gali sukelti tyrimo dalyviams ilgalaikę psichologinę žalą (pvz. psichologinę traumą, depresiją, nemigą ar kt.), viršijančią riziką, su kuria susiduriame įprastame gyvenime;
- 3.3.6. mokslinis tyrimas siejamas su tyrimo dalyvių saugumo rizika (pvz. smurto šeimoje moksliniai tyrimai);
- 3.3.7. atitikties įvertinimo reikalauja tyrimo dalyvis, mokslinius tyrimus finansuojanti organizacija ar bendradarbiavimo (pvz. tarptautinio projekto, užsakomojo mokslinio tyrimo ar kt.) partneris (šalis);
- 3.3.8. mokslinio tyrimo planas dėl atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai patvirtinimo turi būti pateikiamas, jeigu tyrimo dalyviai yra socialiai pažeidžiami asmenys (nepilnamečiai, kaliniai, psichinę negalią turintys asmenys ir pan.) ir to reikalauja teisės aktai;
- 3.3.9. mokslinio tyrimo eigoje atsiranda nenumatytų aplinkybių (pvz., keičiasi asmens duomenų tvarkymo sąlygos, duomenų rinkimo metodas ar kt.), kurios daro įtaką įvertintam ir patvirtintam mokslinio tyrimo planui.

3.4. Pagal Nuostatų 24 punkte išvardintus kriterijus, pagrindinis(-ė) tyrėja(s) gali pateikti Etikos komitetui prašymą įvertinti planuojamo mokslinio tyrimo atitiktį pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams jeigu:

- 3.4.1. tyrėjas nėra tikras, ar jo planuojamas mokslinis tyrimas gali sukelti reikšmingą psichologinę ar fizinę žalą, ar turėti saugumo rizikos požymių tyrimo dalyviams;
- 3.4.2. tyrėjo pasirinktas metodas ar mokslinio tyrimo rezultatų skelbimo būdas gali kelti kitų reikšmingų etinių problemų;
- 3.4.3. mokslinio tyrimo rezultatus planuojama skelbti mokslo žurnale, kurio vienas iš reikalavimų – pateikti atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai patvirtinimą.

3.5. Apie galimas VDU vykdomų tarpdisciplininių mokslinių tyrimų etikos pažeidimo grėsmes Komiteto pirmininkas(-ė) raštu informuoja SITTI direktorių(-ę).

4. Komiteto darbo organizavimo tvarka

- 4.1. Komiteto posėdžiai vykdomi kontaktiniu, nuotoliniu arba mišriu būdu. Balsavimas posėdžių metu yra atviras ir vykdomi gyvai (kam prilyginamas balsavimas prisijungus ir nuotoliniu būdu), arba elektroniniu būdu.
- 4.2. Etikos komiteto narys(-ė), kuriam(-iai) kyla interesų konfliktas dėl įvertinimui pateikto mokslinio tyrimo projekto, bet kurioje atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai svarstymo stadijoje privalo nusišalinti, vos tai paaiškėja, apie tai pranešdama(s) vertinime dalyvaujantiems(-čioms) Etikos komiteto nariams(-ėms) ir/arba Komiteto pirmininkui.
- 4.3. Posėdžius Etikos komitetas organizuoja mokslo metų eigoje gavus prašymą apie mokslinio tyrimo projekto vertinimą. Gavęs tokį prašymą ir dokumentus Etikos komitetas turi susirinkti į jos svarstymą per 10-15 darbo dienų. Komitetas sprendimą dėl mokslinio tyrimo atitikties mokslinių tyrimų etikai turėtų priimti per 20 darbo dienų nuo prašymo pateikimo datos. Komitetas, nustatęs pateiktų dokumentų trūkumus, juos nurodo ir gali teikti siūlymą iš naujo svarstyti artimiausiame posėdyje.
- 4.4. Etikos komiteto posėdžius šaukia ir jiems pirmininkauja Etikos komiteto pirmininkas(-ė). Jei pirmininkas(-ė) negali dalyvauti posėdyje arba nusišalina, posėdžiui pirmininkauja Etikos komiteto sprendimu paskirta(s) jo narys(-ė) (Komiteto pirmininko pavaduotojas).
- 4.5. Etikos komiteto posėdis laikomas teisėtu, kai jame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 jo narių.
- 4.6. Etikos komiteto sprendimai dėl leidimų mokslinio tyrimo vykdymui bei nutarimai kitais klausimais priimami posėdyje dalyvaujančių balsų dauguma. Tuo atveju kai balsavimo metu balsai pasiskirsto po lygiai, lemiamą sprendimą priima Komiteto pirmininkas arba jį pavaduojantis asmuo.
- 4.7. Etikos komiteto veikla yra dokumentuojama posėdžių protokoluose. Etikos komiteto išduoti leidimai/protokolai vykdyti tyrimą yra archyvuojami VDU SITTI ir saugojami Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytu laikotarpiu.
- 4.8. Rengiant prašymus dėl planuojamo tyrimo plano atitikties mokslinių tyrimų profesionalumo ir etikos principams tyrėjai(-os) Komiteto nariams(-ėms) instituciniais VDU pašto adresais pateikia šiuos dokumentus:
- 4.8.1. prašymą įvertinti tyrimo plano atitiktį pagrindiniams mokslinių tyrimų profesionalumo ir etikos principams;
 - 4.8.2. mokslinio tyrimo projekto aprašą, kuriame Komitetas supažindinamas su tyrimo strategija ir metodais;
 - 4.8.3. informacinį lapą apie tyrimą tyrimo dalyviui;
 - 4.8.4. informuoto sutikimo formą;
 - 4.8.5. klausimyną ar kitus tyrimo instrumentus.
- 4.9. Rengiant aukščiau nurodytus dokumentus vadovaujamosi Nuostatų prieduose pateiktais dokumentų pavyzdžiais. Komitetas gali paprašyti papildomų dokumentų arba paaiškinimų, nustatydamas ne trumpesnę kaip 5 darbo dienų laikotarpį.
- 4.10. Komitetas turi teisę peržiūrėti savo priimtą nutarimą, jeigu vėliau paaiškėjo nauji reikšmingi faktai apie planuojamą vykdyti/vykdomą mokslinį tyrimą. Šiuo atveju Komitetas laikinai sustabdo jau pradėtą vykdyti mokslinį tyrimą iki kol peržiūrės priimtą nutarimą.